

Никола НАМЕРАНСКИ (Михайловград)

НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ ЛИЧНИТЕ ИМЕНА В МИХАЙЛОВГРАД

Поставихме си за задача да извършим някои наблюдения върху личните имена (ЛИ) в Михайловград. Но не върху имената, които се дават на новородените деца в града, а върху ЛИ на днешните възрастни михайловградчани, независимо къде са родени и наименувани. Затова взехме за база не регистрите на населението, а избирателните списъци, съставени за парламентарните избори през юни 1990 г. От тези списъци с имената на 30 822 избиратели (15 408 мъже и 15 414 жени) ние добихме известни представи за михайловградската преноменална антропонимия – не за тукашната традиция за наименуването на деца, а за това какви имена носят гражданите на днешния Михайловград, навършили 18-годишна възраст, т. е. родени до месец юни 1972 година.

Смятаме, че този начин на „надникване“ върху имената също има своето място в антропонимичните проучвания. Голяма част от гражданите, родени и наименувани тук, по-късно са се разпилили по различни населени места из общината, региона, областта, страната и света и техните имена вече не дават действителна представа за днешната картина на имената на активното население, в замяна на което пък нея я допълват имена на хора, родени и получили името си в други селища.

При извършените наблюдения вчиманието ни беше съсредоточено върху няколко момента: **първо**, какви са най-често срещаните ЛИ в Михайловградско (честотност, произход, семантична принадлежност, образуване); **второ**, кои са по-характерните имена (около 100 мъжки и 100 женски) за града и региона; **трето**, ка-

кви редки, необичайни и странни имена се срещат в Михайловград.

I. НАЙ-ЧЕСТО СРЕЩАНИ ИМЕНА

1. Тридесетиците с най-висока честотност

Първото нещо, което прави впечатление при наблюденията ни е, че най-разпространените ЛИ в Михайловград са почти същите, които намираме в българския национален честотен списък, представен въпреки и с „приблизителна достоверност“ в известния „Честотно-тълковен речник на ЛИ у българите“ на Николай П. Ковачев¹.

При мъжките ЛИ (15 408) най-разпространените 30 имена са: Иван – 1778 души-носители; Георги – 1214 души; Димитър – 985 души; Петър – 865 души; Тодор – 531 души; Цветан – 472 души; Кирил – 429 души; Петко – 406 души; Красимир – 399 души; Борис – 389 души; Йордан – 380 души; Илия – 450 души; Ангел – 327 души; Николай – 323 души; Александър – 320 души; Никола – 314 души; Емил – 248 души; Младен – 228 души; Васил – 228 души; Пламен – 221 души; Любомир – 215 души; Владимир – 201 души; Стефан – 198 души; Румен – 198 души; Камен – 191 души; Валентин – 182 души; Борислав – 178 души; Михаил – 178 души; Валери – 178 души; Христо – 172 души. Тези 30 имена се носят от 12 294 души или 79,80 % от общия брой на мъжете избиратели.

При женските ЛИ (15 414 души-носители) най-разпространените 30 имена са: Иванка – 881 души; Цветана – 832 души; Мария – 792 души; Елена – 498 души; Йорданка – 469 души; Виолета – 373 души; Тодорка – 360 души; Петрана – 340 души; Анка – 323 души; Райна – 320 души; Пенка – 277 души; Димитрина – 267 души; Лиляна – 255 души; Надежда – 251 души; Николина – 248 души; Параскева – 237 души; Маргарита – 231 души; Мариана – 229 души; Веска – 229 души; Снежана – 209 души; Емилия – 209 души; Стефка – 204 души; Венета – 198 души; Даниела – 196 души; Цеца – 196 души; Надка – 193 души; Румяна – 187 души; Милка – 185 души; Мая – 181 души; Катя – 189 души. Тези 30 най-употребявани имена се носят от 9551 жени, или 61,98 % от михайловградските избирателки.

Таблица за положението на най-честотните ЛИ в Михайловград спрямо същите имена в Речника на Н. П. Ковачев (Цифрите показват поредните номера в двата списъка и процентите на носителите им)².

МЪЖКИ ИМЕНА

	В Мих.	У Ковачев
Иван	- 1. - 11,54	3. - 5,82
Георги	- 2. - 7,88	2. - 6,29
Димитър	- 3. - 6,39	1. - 6,44
Петър	- 4. - 5,61	4. - 2,98
Тодор	- 5. - 3,45	8. - 2,09
Цветан	- 6. - 3,06	32. - 0,65
Кирил	- 7. - 2,78	17. - 1,25
Петко	- 8. - 2,63	27. - 0,79
Красимир	- 9. - 2,59	15. - 1,28
Борис	- 10. - 2,52	19. - 1,15
Йордан	- 11. - 2,47	14. - 1,32
Илия	- 12. - 2,27	18. - 1,17
Ангел	- 13. - 2,12	13. - 1,40
Николай	- 14. - 2,10	7. - 2,18
Александър	- 15. - 2,08	16. - 1,27
Никола	- 16. - 2,04	10. - 2,06
Емил	- 17. - 1,61	23. - 0,96
Младен	- 18. - 1,48	74. - 0,20
Васил	- 19. - 1,45	6. - 2,26
Пламен	- 20. - 1,43	21. - 1,06
Любомир	- 21. - 1,40	24. - 0,92
Владимир	- 22. - 1,30	25. - 0,89
Стефан	- 23. - 1,29	9. - 2,08
Румен	- 24. - 1,29	22. - 0,98
Камен	- 25. - 1,24	82. - 0,18
Валентин	- 26. - 1,18	20. - 1,11
Борислав	- 27. - 1,16	33. - 0,58
Михаил	- 28. - 1,16	28. - 0,75
Валери	- 29. - 1,16	41. - 0,37
Христо	- 30. - 1,12	5. - 2,47

ЖЕНСКИ ИМЕНА

	В Мих.	У Ковачев
Иванка	- 1. - 5,72	3. - 2,31
Цветана	- 2. - 5,40	48. - 0,46
Мария	- 3. - 5,14	1. - 3,14
Елена	- 4. - 3,23	4. - 1,40
Йорданка	- 5. - 3,04	12. - 0,98
Виолета	- 6. - 2,42	16. - 0,89
Тодорка	- 7. - 2,34	20. - 0,81
Петрана	- 8. - 2,21	129. - 0,18
Анка	- 9. - 2,10	10. - 1,04
Райна	- 10. - 2,08	19. - 0,81
Певка	- 11. - 1,80	6. - 1,31
Димитрина	- 12. - 1,73	93. - 0,26
Лилия	- 13. - 1,65	13. - 0,94
Надежда	- 14. - 1,63	5. - 1,33
Николина	- 15. - 1,61	41. - 0,51
Параскева	- 16. - 1,54	36. - 0,17
Маргарита	- 17. - 1,50	9. - 1,13
Маряна	- 18. - 1,49	40. - 0,52
Веска	- 19. - 1,49	92. - 0,27
Снежана	- 20. - 1,36	67. - 0,37
Емилия	- 21. - 1,36	17. - 0,84
Стефка	- 22. - 1,32	27. - 0,65
Венета	- 23. - 1,28	86. - 0,29
Даннела	- 24. - 1,27	43. - 0,50
Цеца	- 25. - 1,27	236. - 0,07
Надка	- 26. - 1,25	120. - 0,20
Румана	- 27. - 1,21	21. - 0,78
Милка	- 28. - 1,20	25. - 0,69
Мая	- 29. - 1,17	69. - 0,35
Кати	- 30. - 1,17	23. - 0,71

От таблицата е видно, че 5 мъжки и 17 женски имена липсват между първите 30 най-честотни мъжки и женски имена у Ковачев. Не са малко обаче общите имена – 25 мъжки и 13 женски, въпреки че местата им в честотните списъци и процентите им не съвпадат. С еднакво място в колонките са само 4 мъжки имена: **Георги, Петър, Ангел и Михаил** и 2 женски имена: **Елена и Лиляна**. Независимо от мястото им в двата списъка почти еднакъв процент носители имат такива имена като **Димитър, Николай, Никола, Валентин**.

Много по-широко разпространение в Михайловград имат имена като **Иван** (с процент 11,54 при 5,82 за страната), **Петър, Цветан, Петко, Младен, Камен; Цветана, Йорданка, Виолета, Петрана, Димитрина, Параскева, Веска, Венета, Цеца, Надка, Мая**.

2. Народностно-езиков произход на имената

По отношение на произхода на най-честотните ЛИ в Михайловград няма никакви изненади. Картината е същата, каквато е за цялата страна. От тридесетте най-честотни мъжки имена 11 са домашни (славянски и прабългарски), 12 са гръцки, 4 еврейски и 3 латински.

Домашни са: Цветан, Петко, Красимир, Борис, Младен, Пламен, Любомир, Владимир, Румен, Камен и Борислав; **гръцки:** Георги, Димитър, Петър, Тодор, Кирил, Ангел, Николай, Александър, Никола (съкр. от Николай), Васил (съкр. от Василий), Стефан, Христо; **еврейски:** Иван (през грц. Йоанес), Илия (чрез грц. Хелиас), Михаил (чрез грц. Михаел); **от латински произход са:** Емил, Валентин, Валери.

От тридесетте най-честотни женски имена 11 са домашни, 9 гръцки, 3 еврейски, 3 латински и 3 френски. **Домашни са:** Цветана, Райна, Пенка, Лиляна, Надежда, Веска, Снежана, Цеца, Надка, Румяна, Милка; **гръцки:** Елена, Тодорка, Петрана, Димитрина, Николина, Параскева, Маргарита, Стефка, Катя; **еврейски:** Иванка, (умал. от Ивана, а то от Иван), Мария, Йорданка (Йордана, Йордан), Анка Ана, Даниела, Даниел; **от латински:** Емилия, Венета, Мая; **от френски са:** Виолета, Мариана³.

3. Значение на домашните имена

Основната функция на ЛИ е називна, но все пак родителите не остават съвсем безразлични към семантиката на имената, които дават на децата си. В своя избор те се ръководят от различни подбуди и съображения – нравствени, естетически, емоционални, идейно-политически и др.⁴ Така че по своя скрит или прозрачен смисъл и посочените тук 22 домашни имена (пък понякога и чуждите) могат да бъдат отнесени към някаква семантична група.

Преобладаващото количество от тези имена спадат към тъй наречените пожелателни имена:

а. С представи за здраве и физическа красота са свързани 5 мъжки и 5 женски имена: **Младен, Румен, Красимир, Камен, Цветан, Румяна, Снежана, Цветана, Цеца, Лиляна.**

б. С представи за положителни душевни качества са свързани 5 мъжки и 5 женски имена: **Борис, Борислав, Пламен, Любомир, Владимир; Веска, Милка, Райна, Надежда, Надка.**

От категорията ситуативни имена (зависещи от обстоятелствата при раждането: дата, ден, поредност на детето, пол и пр.) са имената: **Петко** (успор. на **Петка**) 'роден в петък или пето дете; роден на Петковден'; **Пенка** – производно от **Петка**.

4. Образуване на домашните имена

По начин на образуване 22-те имена с домашен произход от най-често срещаните имена в Михайловград са три групи:

а. От готови речникови единици (думи) 6 имена: от съществителни: **Надежда**; от прилагателни – **Камен, Пламен, Румен, Младен, Румяна.**

б. Производни от други имена (образувани по морфологичен способ) – 12 ЛИ: **Петко, Цветан; Цветана, Лиляна, Снежана, Милка, Веска, Надка, Пенка**; с изпускане на звукове: **Борис(лав), Рай(а)на**; с изпускане и „детско“ удвояване на първата съгласна: **Цеца.**

в. От съчетание на две основи-композици са образувани 4 имена: **Краси-мир, Любо-мир, Влади-мир, Бори-слав.**

II. ШИРОКО УПОТРЕБЯВАНИ ИМЕНА В МИХАЙЛОВГРАД

Редом с най-често срещаните имена няма да бъде безинтересно да се отдели внимание и на твърде разпространените имена в Михайловград (пък и в региона).

1. С общонационален обseg (характер)

Най-разпространените мъжки имена (извън обсега на първата тридесетица) – от 31 до 60-то място в честотния списък – са следните (цифрите в скоби означават местата им в Ковачевия честотен списък към Речника му): 31. Асен (31); 32. Любен (38); 33. Митко (35); 34. Стоян (11); 35. Първан (237); 36. Рангел (131); 37. Славко (след 342-о място); 38. Венелин (111); 39. Атанас (12); 40. Кръстьо (56); 41. Боян (54); 42. Ивайло (52); 43. Методи (55); 44. Спас (53); 45. Симеон (34); 46. Крум (62); 47. Константин (44); 48. Костадин (26); 49. Огнян (48); 50. Цвятко (127); 51. Найден (97); 52. Благой (80); 53. Венцеслав (146); 54. Григор (65); 55. Милан (171); 56. Евгени (63); 57. Сашо (88); 58. Веселин (29); 59. Иво (95); 60. Илиан (93).

Най-разпространени женски имена от 31 до 60-о място са: 31. Вера (91); 32. Лилия (47); 33. Светла (32); 34. Валентина (30); 35. Каменка (след 456-о място); 36. Славка (45); 37. Василка (11); 38. Радка (14); 39. Красимира (24); 40. Лидия (66); 41. Татяна (36); 42. Младенка (308); 43. Галина (34); 44. Росица (15); 45. Денка (194); 46. Ваня (59); 47. Любка (204); 48. Дафинка (171); 49. Антоанета (28); 50. Соня (74); 51. Силвия (97); 52. Христина (42); 53. Камелия (156); 54. Ангелина (46); 55. Наташа (143); 56. Нели (55); 57. Теменужка (89); 58. Стоянка (18); 59. Тания (51); 60. Виктория (117).

Видно е, че някои от тези имена имат същата честотност както в списъка на Ковачев, но други (Първан, Рангел, Славко, Венелин, Венцеслав, Милан; Каменка, Младенка, Ценка, Любка, Дафинка, Камелия, Наташа, Виктория) са по-широко разпространени.

Твърде употребявани са и редица ЛИ (които в Ковачевия списък се намират след 130-о място по честотност): Дамян, Трайко, Бойчо, Райко, Евтим, Гаврил, Кръсто, Цено, Бойка, Митра, Ге-

на, Богдана, Митка, Венка, Петкана, Лазарина, Захарина...

2. С регионален характер ЛИ

По наша приблизителна преценка като регионални, характерни за Михайловград се очертават имена като: Бебо (у Ковачев 6 случая), Видан (5), Гераско (8), Геройко (5), Евдин (5), Красим (13), Пело (15), Севастаки (5), Тимо (12), Тишко (13), Фидос (20), Връбка (40), Дзанка (5), Милева (46), Моравка (7), Пръвка (16), Тима (6), Фидоска (5)... Това са имена, които в Михайловград се срещат от 3 до 10 пъти.

В списъка на михайловградските избиратели срещаме имена, които в Речника на Н. П. К о в а ч е в липсват: Анития, Априлка, Вилка, Графка, Евдена, Инге, Леонила, Влаинка, Зона, Париска, Криси, Свиляна, Филяна; Доситей, Ездимир, Милетко, Софийн, Неко, Цело..., или имат честота от 1 до 6: Йони (6), Кано (5), Мато (6), Кристалин (6), Франциско (1); Бодка (5), Васкресия (6), Планета (5), Джоана (6), Емичка (5), Идилия (5), Лита (6), Рета (6), Славяна (4), Съботина (2)...

В сравнение със съседните райони чести за града са ЛИ: Вергин, Видо, Тасо, Цако, Ячо; Даша, Жинка, Кита, Невка, Поляна, Седефа, Суска, Савета, Чайка, Яворка, Ягодина...

Не са редки също така (нехарактерни за близките райони) и имената: Бойо, Миленко, Филчо, Анто, Нончо, Будин, Вежен, Таско, Душан, Венецко, Вергил, Витко, Гешо, Ерменко, Витан, Дико, Арсо, Богой, Велиян, Ефрем, Макавей, Лило, Лулчо, Радион, Воин, Тано, Замфир, Дари, Лазарин; Таса, Винка, Заряна, Любимка, Кева, Рачка, Фидана, Благородка, Кирица, Евка, Дамяна, Траяна...

III. РЕДКИ, НЕОБИЧАЙНИ И СТРАННИ ИМЕНА

Още от пръв поглед в списъците с имената на михайловградските избиратели прави впечатление наличието на немало редки, необичайни и дори странни (оказионални, куриозни) имена, каквито другаде не се срещат или много рядко биха се чули...

Според първоизточника си тези имена могат да бъдат поставени в няколко групи (цифрите в скоби означават броя им в Михайловград и у Ковачев):

1. Имена на исторически и библейски лица, на митически или литературни герои: **Маркс** (1; 0), **Енгелс** (2; 5), **Ленин** (3; 110), **Сталин** (3; 93), **Громико** (1; 0), **Будьони** (3; 19), **Наполеон** (2; 20), **Нелсон** (1; 0), **Галилей** (2; 0), **Рафаел** (3; 95), **Леонардо** (1; 0), **Мойсей** (2; 17); **Гидион** (1; 0), **Рахил** (1; 0), **Езекия** (4; 0), **Исус** (2; 0), **Темиди** (1; 0), **Церера** (1; 0), **Ахил** (1; 7), **Робинзон** (1; 0), **Аксел** (2; 0)...

2. Л И по географски названия или техни производни: **Бохемия** (1; 0), **Вавилон** (1; 0), **Виена** (2; 0), **Люблин** (1; 32), **Вежен** (2; 35), **Канадка** (2; 0), **Добруджана** (2; 0), **Формозина** (1; 0) и др.

3. Чуждестранни имена, непривични за българина: латински: **Мариус** (2; 146); френски: **Жорж** (1; 89), **Луиз** (1; 13), **Полета** (1; 5); италиански: **Йоланда** (1; 43); румънски: **Оприета** (1; 0), **Негра** (1; 0); немски: **Франц** (1; 78), **Ханс** (1; 6); английски: **Едуард** (1; 197), **Бети** (1; 32); шведски: **Хелга** (1; 11); гръцки: **Филимон** (1; 5), **Доситей** (1; 0), **Ексена** (1; 12), **Паная** (1; 9), **Филарета** (1; 0); турски: **Селима** (1; 0), **Гювеза** (2; 0); руски: **Володя** (2; 446), **Гриша** (2; 266), **Леночка** (1; 10), **Стахан** (1; 0), **Илич** (1; 44); чешки: **Янек** (1; 16), **Иржик** (1; 0), **Янушка** (1; 54)...

4. Имена, образувани от нарицателни, трудно възприемани като собствени, или техни производни: **Везир** (1; 0), **Комунар** (1; 0), **Арена** (1; 0), **Жичка** (1; 0), **Баретка** (1; 0), **Манлихера** (1; 0), **Вратика** (1; 0), **Петровка** (1; 0), **Коприна** (1; 6), **Симфония** (1; 0), **Столетка** (1; 0), **Филцана** (1; 0), **Корделия** (1; 0), **Сарайка** (1; 0), **Рубляна** (1; 0), **Солинка** (1; 0), **Самунетка** (1; 0), **Въпроска** (1; 0), **Букетка** (1; 0), **Резекия** (2; 0), **Наводненка** (1; 0), **Бонбоней** (1; 0), **Каваленко** (1; 0), **Лавиния** (1; 0), **Вратинка** (1; 0), **Телефонка** (1; 0), **Струвка** (1; 0), **Кафена** (1; 0)...

5. Имена по форма, несъответстваща на рода (пола) или непривична за български език: за носители мъже: **Леди** (1; 0), **Ирен** (1; 8), **Снежан** (1; 0); за носителки жени: **Елизабет** (2; 414), **Мадлен** (2; 164), **Жанет** (2; 131)...

6. Имена кръстоски и абривиатури: **Веро-**

слав (1; 8) – от Вера и Слав; **Веруся** (1; 0) – от Вера и (Ма)руся; **Христалин** (1; 0) – от Христо и (Ста)лин; Христо и Лин(ка); **Иваилка** (1; 0) – от Ива(нка) и Илка; **Анасийка** (1; 0) – от Ана и Сийка; **Сияна** (1; 111) – от Сия и Яна; **Радосветлина** (1; 0) – от Радост и Светлина; **Иглеонора** (1; 0) – от Игл(ика) и Елеонора; **Гладослав** (1; 0) – от Гладо и Слав; **Бенвелин** (1; 0) – от Бено и Велин; **Антимир** (1; 1) – от Антим и Миро; **Геомил** (1; 6) – от Гео Мил(ев); **Вилдирас** (1; 0) – от В-И-Л-ди-ра-с, т. е. Владимир Илич Ленин, диктатура на работниците и селяните.

7. Други куриозни имена (трудно обясними): **Сенофон** (1; 0) – вероятно от Ксенофон; **Дивлян** (1; 0) – може би от селищно име *Дивля*; **Акрита** (1; 0) – може би от *акрида*; **Флайка** (1; 0) – вероятно от *Влайка*; **Милионетка** (1; 0) – видоизм. на *милионерка*; **Холиян** (1; 0) – по аналогия на испански имена; **Лампия** (1; 0) – от грц. *Евлампия*; **Енефа** (1; 0) – вер. по цветето *еневка*; **Катизма** (1; 0) – от *Катя* и гръц. суфиксоид; **Гъргорина** (1; 13) – видоизм. на *Григорина*; **Замферия** (1; 0) – каракачанска форма на *Замфира*; **Нерка** (1; 0) – вер. умал. от *Неранза*; **Ефрия** (1; 0) – съкр. от *Ефросия*; **Назарка** (1; 0) – може би от тур. назар 'който има силни очи; който урочасва'; **Кетония** (1; 0) – по химически термин; от *Кета* и *Тонка*; **Армин** (1; 0) – от *армия*; **Либрен** (1; 0) – вероятно от лат. *либра* 'везни'; **Руменци** (1; 0) – от *Руменчо* под влияние на *Венци*; **Филдоско** (1; 0) – вероятна кръстоска от *Филчо* и *Фидос*...

Забелязва се, че мъжете се увличат по имена на видни личности и герои от историята, митологията, литературата, а жените – по проприализацията на обикновени думи в езика ни. (Казваме „увличат“, имайки предвид, че мъжките имена се избират обикновено от бащите, а женските – от майките). А всички тези редки, необичайни и странни имена се избират, за да може детето да бъде „единствено, изключително“ дори с името си, да изпква сред останалите и да се запомня. Тези родители така и не могат да разберат каква лоша услуга правят на децата си, като в повечето случаи ги принуждават цял живот да изпитват неудобството от името си в обществено обкръжение.

Какви и з в о д и могат да се направят от тези бегли наблюдения:

1. Най-разпространените имена на лица в Михайловград са

същите, които са най-често употребявани в страната ни.

2. Срещат се немалко лични имена, които са характерни за града и региона му – те или не се намират в сегашните речници на имената, или техният брой е толкова, колкото и в останалите градове (около 100), изследвани от Н. П. Ковачев.

3. Любопитна част са редките, куриозните имена, които отразяват индивидуални вкусове и предпочитания, културно равнище, идейна или религиозна обвързаност...

В з а к л ю ч е н и е:

Въпросът за избор на ЛИ е лична работа на родителите и никой не може да им се меси в този избор. Но все пак, може да се посъветват – преди да изберат и да посочат име на детето си, нека трезво да помислят и ако не го изберат измежду традиционните за рода им или за нацията ни имена, то поне да се спрат на такова име, което един ден няма да събужда снизходителна усмивка у околните. Българският именник е достатъчно богат и разнообразен, за да може от него да се избере хубаво име – смислено и звучно. Пък и нашият славянски език притежава значителен брой подходящи основи и словообразователни средства, за да могат чрез тях родителите – „иметворци“ да създадат някои нови приемливи имена.

БЕЛЕЖКИ

¹ К о в а ч е в, Н. П. Честотно-тълковен речник на личните имена у българите. С., 1987, 196-207.

² Процентите на имената от Ковачевия речник с честотност от първо до 13-о място са взети от книгата му (с. 33), а останалите са по наши изчисления.

³ При уточняване етимологията на имената сме се опирали и на мнението на Н. П. Ковачев (споменатия речник) и на С т. И л ч е в. Речник на личните и фамилни имена у българите. С., 1969.

⁴ Вж. подробно, Н. П. К о в а ч е в. Българска ономастика (спецкурс). В. Търново, 1982, с. 163.